

CCV centrum voor
criminaliteitspreventie en
veiligheid

Introductiepakket online leefwereld jongeren

Versie juni 2026

Het CCV, Doris van Rooijen & Nicole Langeveld

Inhoud

1	Inleiding	3
2	De online leefwereld van jongeren	4
2.1	De online leefwereld	4
2.2	Online criminaliteit	5
2.3	Fenomenen	6
3	Samenwerken	9
3.1	Samenwerken binnen de gemeenten	9
3.1.1	Hoe organiseer je deze samenwerking?	9
3.1.2	Samenwerken met partners	10
4	Actueel beeld van trends, risico's online leefwereld	11
	Stap 1 - Gebruik landelijke en regionale cijfers	12
	Stap 2 - Verzamelen van signalen	13
	Stap 3 - Duiden van de signalen, fenomenen	13
5	Meer informatie	15
	Bijlage 1 Verdieping	16
	Bijlage 2 Overzicht van fenomenen	18

1 Inleiding

De online wereld is voor jongeren een vast onderdeel van hun sociale leven; online en offline zijn verweven tot één geheel. Via sociale media, gaming platforms en chat-apps onderhouden jongeren vriendschappen, ontdekken ze hun identiteit, zoeken ze informatie en uiten ze zich op verschillende manieren online.

De online leefwereld biedt jongeren veel kansen: verbinding, kennis, participatie en nieuwe vormen van creativiteit. Tegelijkertijd brengt deze ontwikkeling ook nieuwe risico's met zich mee. Criminele netwerken, online fraude, misleiding, extremistische invloeden en normvervaging bereiken jongeren steeds vaker via digitale kanalen. Dit speelt zich grotendeels af buiten het zicht van ouders en professionals.

Jouw werk als beleidsadviseur op veiligheid en openbare orde (OOV) beperkt zich niet langer tot de fysieke leefomgeving binnen het OOV-domein. Online vraagstukken moeten met verschillende domeinen zoals onderwijs, zorg- en welzijn samen werken en met gemeentelijke partners. Zó houdt je zicht op jongeren en voorkom je dat jongeren slachtoffer of dader worden van (online) criminaliteit.

Jouw gemeente en haar partners staan voor de opgave om deze leefwereld te begrijpen, te weten hoe online gedrag zich kan vertalen naar risicovolle situaties in de fysieke wereld en hoe je deze kennis toepast in jouw dagelijkse werkzaamheden.

Dit introductiepakket helpt gemeenten op weg om de stap te zetten: van bewustwording naar samenhangend beleid en concrete actie.

Het pakket biedt inzicht in:

- Wat er speelt in de online leefwereld van jongeren;
- Hoe samenwerking met interne en externe partners kan worden georganiseerd;
- Welke hulpmiddelen er zijn om een actueel lokaal beeld te vormen.

2 De online leefwereld van jongeren

Om jongeren tegen online risico's te beschermen, moeten we verhelderen wat hun digitale leefwereld is en welke problemen daar spelen.

2.1 De online leefwereld

De online tijdsbesteding van jongeren vindt plaats in verschillende digitale omgevingen waarin sociale interactie, entertainment en informatie samenkomen. Deze omgevingen bieden kansen voor ontwikkeling en verbinding, maar brengen ook risico's met zich mee die voor professionals vaak minder zichtbaar zijn.

Voorbeelden van digitale omgevingen in de online leefwereld:

- **Sociale media:** platforms zoals Instagram, Snapchat, TikTok en in mindere mate Facebook en X worden door jongeren gebruikt om contact te onderhouden met vrienden, trends te volgen en foto's en video's te delen. Ook besteden jongeren veel tijd aan het scrollen door korte video's, vaak aangeduid als doomsrollen: het eindeloos bekijken van nieuwe content die door algoritmes wordt aangeboden.
- **Chat- en berichtendiensten:** apps zoals WhatsApp, Snapchat, Telegram en chatfuncties op gamingplatforms bieden jongeren de mogelijkheid online te communiceren.
- **Online games en gameplatforms:** voor jongeren is dit in eerste instantie een platform om games te spelen en gelijkgestemden te vinden. Denk hierbij aan Roblox, Minecraft, Fortnite, Clash Royale en Call of Duty. Criminele netwerken hebben ontdekt dat deze platforms een manier zijn om jongeren te benaderen en te rekruteren voor criminele activiteiten.
- **Streaming- en videoplatforms:** platforms als YouTube, Twitch en Netflix bieden jongeren entertainment, educatie, inspiratie en ontspanning. De content is vaak afgestemd op hun interesses. De algoritmes zorgen ervoor dat ze steeds nieuwe video's te zien krijgen.
- **Online gemeenschappen en fora:** jongeren zoeken elkaar op in online gemeenschappen en discussiefora (zoals Reddit) om interesses, meningen en ervaringen te delen, vaak rondom specifieke onderwerpen zoals gaming, sport, muziek of lifestyle. Deze gemeenschappen zijn belangrijk voor hun identiteitsvorming en sociale contacten.

2.2 Online criminaliteit

De online leefwereld kan ook grote risico's met zich meebrengen op het gebied van online criminaliteit. Online criminaliteit komt voor in verschillende vormen:

- **Cybercrime:** delicten die zich richten op ICT (Informatie- en Communicatie Technologie). Denk hierbij aan het hacken van een account of apparaat of aan het plegen van een DDOS-aanval. Met als doel bijvoorbeeld een computer over te nemen, het netwerk plat te leggen of gegevens te stelen.

En het wordt criminelen steeds makkelijker gemaakt met '**cybercrime as a service**'. Dit is een model waarbij criminelen digitale tools en diensten aanbieden om cybercriminaliteit te plegen. Het maakt het voor mensen zonder technische kennis mogelijk om aanvallen uit te voeren, zoals malware, ransomware en DDOS-aanvallen. Dit vergroot de toegankelijkheid en het gevaar van cybercriminaliteit.

- **Gedigitaliseerde criminaliteit:** delicten die buiten de digitale wereld ook plaats vinden. Denk bijvoorbeeld aan oplichting door middel van babbeltrucs of verkoopfraude. Voorbeelden hiervan zijn: WhatsAppfraude, marktplaatsfraude of digitale stalking. Het doel is geld verkrijgen of invloed op mensen uitoefenen.

Online orde

Naast deze vormen van online criminaliteit kunnen berichten in de online leefwereld ook maatschappelijke onrust (in de offline wereld) tot gevolg hebben. Dit kan zich bijvoorbeeld uiten in:

- Oproepen tot geweld of het verstoren van de openbare orde
- Polariseratie, haat en radicalisering
- Desinformatie en manipulatie, deepfakes
- Normvervaging en grensoverschrijdend gedrag: minder grenzen online en ook aanzetten tot extreme challenges etc.

Lees hier meer informatie over in het [CCV-webdossier Online aangejaagde ordeverstoringen](#)

2.3 Fenomenen

Jongeren kunnen bij online criminaliteit zowel slachtoffer als dader zijn, of zich in een situatie bevinden waarin beide rollen samenkomen. Hieronder worden enkele veelvoorkomende vormen van betrokkenheid beschreven.

Cybervaardige jongeren ('cyberbreinen')

Sommige jongeren beschikken over een sterke interesse in technologie en hebben bovengemiddelde digitale vaardigheden. Zij verdiepen zich bijvoorbeeld in het hacken van systemen, het uitvoeren van DDoS-aanvallen of het omzeilen van beveiligingen. Wat deze groep vaak onderscheidt van traditionele criminelen is dat hun motivatie niet altijd primair financieel is. Nieuwsgierigheid, technische uitdaging en het willen begrijpen hoe systemen werken, spelen vaak een belangrijke rol.

Risico's

- Technische vaardigheden kunnen worden ingezet voor strafbare activiteiten
- Online gemeenschappen kunnen deze activiteiten normaliseren
- Jongeren kunnen in contact komen met meer georganiseerde cybercriminelen

Geldezels

Een geldezel (ook wel money mule) stelt zijn of haar bankrekening, pinpas, cryptowallet of andere betaalmiddelen ter beschikking om crimineel geld te verplaatsen. Daarmee maken zij zich schuldig aan witwassen.

Veel jongeren worden benaderd via sociale media of chatgroepen met beloftes van snel geld verdienen. In sommige gevallen zijn jongeren zich onvoldoende bewust van de strafbaarheid en de mogelijke gevolgen. In andere gevallen kan sprake zijn van druk of uitbuiting door criminelen.

Risico's

- Betrokkenheid bij fraude- en witwasnetwerken
- Strafrechtelijke gevolgen en financiële schade
- Afhankelijkheid of druk vanuit criminele netwerken (slachtofferschap criminele uitbuiting)

Online fraude

Online fraude is een van de meest voorkomende vormen van online criminaliteit onder jongeren. Jongeren kunnen hierbij slachtoffer worden van misleiding en oplichting via digitale kanalen, vaak zonder zich direct bewust te zijn van de risico's. Veelvoorkomende vormen van online fraude zijn WhatsApp-fraude, phishing via e-mail of sms, nepwebshops en fraude via sociale media.

Risico's

- Financieel verlies
- Misbruik van persoonsgegevens
- Verdere betrokkenheid bij fraude (bijvoorbeeld als geldezel)

Slachtoffers online uitbuiting

Uit een rapport van Europol blijkt dat online uitbuiting van kinderen en jongeren toeneemt. Hierbij gaat het voornamelijk om het ronselen van jonge daders voor de georganiseerde misdaad, via sociale media. Ook op gameplatforms en fora worden kinderen en jongeren bereikt. Via die weg krijgen ze klussen aangeboden waar zij geld mee kunnen verdienen. Deze klussen kunnen tot zeer gewelddadige activiteiten uitlopen.

Risico's

- Betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit
- Escalatie naar ernstigere strafbare feiten
- Afhankelijkheid of druk vanuit criminele netwerken

Online pesten (cyberpesten) en groepsdruk

Online pesten is een veelvoorkomend risico in de online leefwereld van jongeren. Het vindt plaats via sociale media, chatapps, games of andere digitale platforms. Ook groepsdruk en *challenges* via internet kunnen leiden tot ongewenst of grensoverschrijdend gedrag.

Risico's

- Psychische schade of stress
- Sociale uitsluiting of isolement
- Escalatie naar offline conflicten

Sextortion en seksuele uitbuiting

Sextortion is een vorm van online afpersing waarbij jongeren onder druk worden gezet via intieme foto's of berichten. Het slachtoffer wordt gevraagd geld, content of andere diensten te leveren om verspreiding te voorkomen.

Risico's

- Psychische schade
- Financiële schade

Online radicalisering en extremisme

Radicalisering is het proces waarbij iemand steeds sterkere, vaak extreme overtuigingen ontwikkelt. Die ideeën wijken meestal af van wat in de samenleving als normaal of acceptabel wordt gezien. Extremisme is wanneer iemand die extreme overtuigingen ook actief uitdraagt of ernaar handelt. Dat kan betekenen dat iemand de democratische regels afwijst of geweld goedpraat of gebruikt om zijn of haar doelen te bereiken.

Uit het onderzoek 'van meme tot moord' blijkt dat de digitale ruimte voor extremisme dynamisch en groeiend is. Jongeren kunnen online propaganda consumeren, verspreiden of zelf produceren. Het daderschap en slachtofferschap verandert mee: het is jong en digitaal mobiel, internationaal, opgegroeid in de digitale wereld met vaak zeer extreme content. Vanuit deze online leefwereld worden jongeren blootgesteld aan zeer extreme (gewelddadige) content, die de basis kan zijn voor (online) extremisme.

Risico's

- Blootstelling aan gewelddadige ideologieën
- Normalisering van extremistische denkbeelden
- Mogelijke overgang van online naar offline radicalisering

Deepfake en digitale manipulatie

Digitale manipulatie en deepfakes betreffen het maken en verspreiden van gemanipuleerde foto's, video's of andere media. Jongeren kunnen zowel slachtoffer als (onbewust) verspreider zijn. Hierdoor kan mis- en desinformatie verspreid worden of jongeren worden slachtoffer van cyberpesten.

Risico's

- Beïnvloeding of misleiding
- Reputatieschade of sociale conflicten
- Normvervaging door blootstelling aan extreme content

AI Scams

AI scams zijn vormen van online fraude waarbij gebruik wordt gemaakt van kunstmatige intelligentie, bijvoorbeeld om berichten, stemgeluiden of beelden te genereren die echt lijken. Jongeren kunnen hierdoor worden misleid door nepberichten van 'bekenden' of organisaties, of geconfronteerd worden met overtuigende phishingpogingen.

Risico's

- Beïnvloeding of misleiding
- Financiële schade
- Emotionele schade en verlies van vertrouwen

2.3.1. Wat doe je bij een signaal?

Wanneer je een zorgwekkend signaal krijgt over jongeren in de online leefwereld, is het belangrijk om dit niet los te behandelen. Wil je hier meer informatie over? Gebruik de [routekaart samenwerken bij online jeugdcriminaliteit](#) en het document ['Zó krijg je zicht op jongeren'](#) van het CCV.

3 Samenwerken

De online leefwereld van jongeren raakt verschillende beleidsterreinen, zoals veiligheid, jeugd, onderwijs en zorg. Gemeenten hebben een belangrijke regierol in het verbinden van deze domeinen en het organiseren van een gezamenlijke aanpak.

Voorbeeld geldezels

Een middelbare school in de gemeente merkt dat meerdere leerlingen worden benaderd via sociale media met de vraag of zij “snel geld willen verdienen”. De jongeren krijgen de opdracht om hun bankrekening beschikbaar te stellen. In ruil daarvoor ontvangen zij een geldbedrag. Een aantal jongeren gaat hierop in. Eén van de jongeren wordt aangehouden door de politie en aangemerkt als verdachte van witwassen.

3.1 Samenwerken binnen de gemeenten

Binnen de gemeenten hebben verschillende afdelingen een rol als het gaat om de online leefwereld van jongeren. Net zoals in de ‘fysieke’ wereld van jongeren hebben onderstaande afdelingen een rol in de online leefwereld:

- Afdeling openbare orde en veiligheid en handhaving
- Afdeling jeugd
- Afdeling sport
- Afdeling onderwijs/leerplicht
- Afdeling zorg en welzijn
- Afdeling communicatie

3.1.1 Hoe organiseer je deze samenwerking?

Om een goed beeld van de online leefwereld te krijgen, is het van belang om de online leefwereld beter te integreren in de dagelijkse werkzaamheden. Dit kun je doen door:

Inventariseren en voorbereiden

- Maak een overzicht van collega's binnen de gemeente die raakvlak hebben met het thema online leefwereld van jongeren.
- Nodig deze collega's uit voor een bijeenkomst om de online leefwereld van jongeren te bespreken.
- Stel een presentatie samen ter voorbereiding op deze bijeenkomst. Je kunt deze presentatie ook opvragen bij het CCV, via jeugd@hetccv.nl.

De bijeenkomst:

- Maak in je inleiding (en in de uitnodiging) helder wat het doel is van de bijeenkomst.
- Bespreek wie welke rol en verantwoordelijkheid heeft en kijk vooruit: hoe ziet het vervolgproces eruit, bijvoorbeeld door samen periodiek bijeen te komen.

Borging en opvolging

- Instellen van een vaste interne werkgroep; daarbij is het aanwijzen van vaste contactpersonen handig.

Handige hulpmiddelen

Cyberpraatplaat

De Cyberpraatplaat én de bijbehorende pagina's zijn ontwikkeld om gemeenten te ondersteunen bij het voeren van het gesprek over digitale veiligheid. Ze bieden per afdeling of thema praktische informatie en relevante vragen die helpen om de samenwerking – zowel intern als extern – te verbeteren. Dit document is bedoeld als uitnodiging aan beleidsmedewerkers en samenwerkingspartners: ga met elkaar in gesprek over hoe we digitale veiligheid duurzaam kunnen borgen.

Domein overstijgende aanpak

De Wegwijzer domein overstijgend samenwerken binnen gemeenten helpt gemeenten om meer inzicht te krijgen in bestaande initiatieven en interventies die kunnen helpen bij het opzetten of verder brengen van een domein overstijgende aanpak, zodat jongeren weerbaarder worden en minder snel in de georganiseerde criminaliteit belanden.

3.1.2 Samenwerken met partners

De gemeente werkt met verschillende lokale en soms regionale partners. Net zoals in de 'fysieke' wereld van jongeren hebben onderstaande partners een rol in de online leefwereld (niet uitputtend):

- Jongerenwerk
- Sportverenigingen
- Basisonderwijs, voorgezet onderwijs, speciaal onderwijs en mbo
- Jeugdreclassering
- Verslavingszorg
- Zorg- en Veiligheidshuis
- Politie
- Lokaal team

Inventariseren en voorbereiden

- Breng in kaart welke externe partners relevant zijn voor de online leefwereld van jongeren.
- Analyseer welke rol iedere partner heeft: signalerend, preventief, ondersteunend of handhavend.
- Sluit waar mogelijk aan bij bestaande overlegstructuren, zoals bij signaleringsoverleggen, jeugd(groep)overleggen en indien relevant bij het overleg van het Zorg- en veiligheidshuis.

De bijeenkomst

- Maak duidelijk wat het gezamenlijke doel is en waarom de online leefwereld van jongeren een gedeelde verantwoordelijkheid is.
- Voer het gesprek over waar partners signalen tegenkomen, welke zorgen zij hebben en waar knelpunten zitten in doorverwijzing, informatie-uitwisseling of handelingsperspectief.
- Bespreek rollen, verantwoordelijkheden en verwachtingen, en bespreek hoe partners elkaar weten te vinden.

Borging en vervolg

- Leg afspraken vast over samenwerking, bijvoorbeeld in de vorm van vaste contactpersonen per organisatie, periodieke overlegmomenten of gezamenlijke casusbesprekingen of themasessies.
- Zorg voor structurele kennisdeling, bijvoorbeeld door gezamenlijke trainingen of webinars.

- Evalueer periodiek of de samenwerking aansluit bij wat er in de online leefwereld van jongeren verandert.

Handige hulpmiddel

De Routekaart 'Samenwerken bij online jeugdcriminaliteit' biedt een stappenplan van wat je kunt doen wanneer je als professional online een zorgwekkend bericht ziet. Bij de integrale aanpak van (online) jeugdcriminaliteit is het belangrijk dat partners op elkaar kunnen rekenen. Maak daarom in 'vredestijd' afspraken over wie wat doet als er online zorgwekkende berichten worden gesignaleerd. Plan als OOV'er een moment in met (in ieder geval) de kernpartners om de drie stappen in hoofdstuk 4 door te nemen. Dat kan ook tijdens een regulier overleg tussen partners.

3.1.3 Samenwerken met ouders

Ouders spelen een cruciale rol in de online leefwereld van jongeren. Zij zijn vaak de eerste die veranderingen in gedrag signaleren. Tegelijkertijd ervaren veel ouders dat zij onvoldoende zicht hebben op wat hun kind online meemaakt of onvoldoende handvatten hebben om hierover het gesprek te voeren.

Bereiken en informeren van ouders

Ouders zijn op verschillende manieren te bereiken. Zo zijn er landelijke initiatieven zoals de Nationale Ouderavond, waarbij ouders worden geïnformeerd over de online leefwereld van jongeren, digitale risico's en hoe zij hierover in gesprek kunnen gaan. Dit soort initiatieven bieden laagdrempelige en herkenbare informatie die lokaal verder benut kan worden.

Daarnaast kunnen gemeenten en partners ouders bereiken via scholen, ouderavonden, wijkteams en communicatiekanalen zoals nieuwsbrieven of sociale media. In veel wijken zijn al informele netwerken actief, zoals buurtouders en buurtmoeders. Deze sleutelfiguren hebben vaak goed contact met ouders in de wijk en kunnen een belangrijke rol spelen bij het bespreekbaar maken van online risico's. Door hierbij aan te sluiten, wordt informatie beter verspreid en bereikt het ook ouders die minder makkelijk via reguliere kanalen worden bereikt.

Aansluiten bij de doelgroep

Het is belangrijk om communicatie en aanpak aan te passen aan de doelgroep. Denk hierbij aan ouders die de Nederlandse taal minder goed beheersen of minder digitaal vaardig zijn. Samenwerken met wijkagenten, jongerenwerkers en sleutelfiguren uit de wijk kan helpen om signalen beter op te vangen en informatie passend over te brengen.

Voor OOV-professionals betekent dit concreet:

- Benut bestaande momenten zoals ouderavonden om online thema's te agenderen.
- Werk samen met scholen, jongerenwerk en politie om ouders te bereiken.
- Sluit aan bij lokale initiatieven en sleutelfiguren in de wijk.
- Zorg voor toegankelijke en begrijpelijke informatie, afgestemd op verschillende doelgroepen.
- Benader ouders zelf actief en wees niet afhankelijk van algemene informatiemomenten.

4 Actueel beeld van trends, risico's online leefwereld

De online leefwereld van jongeren is dynamisch en ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Het is daarom belangrijk om een actueel beeld te krijgen en te behouden van trends, risico's, signalen. Hoe doe je dat? Omdat online problematiek zich vaak op verschillende plekken manifesteert, is het belangrijk om zowel data als praktijkervaringen van professionals mee te nemen in je analyse. Een analyse helpt je om:

- inzicht te krijgen in de belangrijkste online risico's voor jongeren;
- te bepalen waar prioriteiten kunnen liggen bij je gemeente;
- partners te betrekken die signalen hebben over wat er speelt.

Stap 1. Gebruik landelijke en regionale cijfers

Om een beeld te krijgen van de online leefwereld, en de risico's zoals online criminaliteit, kunnen cijfers en onderzoeken een bijdrage leveren. Een belangrijke kanttekening is dat de cijfers maar een deel van het verhaal vertellen. Bij online criminaliteit is sprake van een groot *dark number*: een aanzienlijk deel van de strafbare feiten blijft buiten beeld. Dit betekent niet dat er geen bruikbare informatie is; fenomeenbeelden, trendanalyses, slachtofferenquêtes en thematische onderzoeken bieden waardevolle inzichten in aard, omvang, werkwijzen en doelgroepen. Zij maken patronen zichtbaar, signaleren nieuwe ontwikkelingen en helpen om risico's op lokaal niveau te duiden.

Lokale gegevens kunnen vergeleken worden met landelijke en regionale cijfers, of ze kunnen aanvullend worden gebruikt om meer inzicht te geven in de lokale situatie.

Handige documenten

■ Cybercrimebeeld - Openbaar Ministerie / Politie

Het cybercrimebeeld geeft inzicht in typen verdachten, delicten en trends op het gebied van online criminaliteit. Deze cijfers bieden een landelijk beeld van daderschap, ontwikkelingen en de manier waarop cybercriminaliteit zich ontwikkelt.

■ Veiligheidsmonitor – Centraal Bureau Statistiek / Ministerie van Justitie en Veiligheid

De Veiligheidsmonitor is een grootschalig onderzoek onder inwoners van Nederland naar slachtofferschap, veiligheidsbeleving en ervaren criminaliteit. De monitor biedt inzicht in de mate waarin jongeren slachtoffer worden van online criminaliteit, zoals online fraude, bedreiging en intimidatie.

■ Fenomeenbeelden online criminaliteit - Online fraude in beeld – fenomeenbeeld 2024

Fenomeenbeelden bieden verdiepend inzicht in specifieke vormen van online criminaliteit, zoals online fraude, sextortion of digitale oplichting. Deze rapporten beschrijven hoe daders te werk gaan, welke doelgroepen worden geraakt en welke trends zichtbaar zijn.

■ Dashboard Zicht op online criminaliteit

Het dashboard Zicht op online criminaliteit bevat analyses en data over zowel slachtoffers als daders van online criminaliteit. De informatie helpt overheden en partners om beter inzicht te krijgen in ontwikkelingen en data in eigen gemeente om gerichte preventieve maatregelen te ontwikkelen.

■ Monitor jeugdcriminaliteit – Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

De Monitor Jeugdcriminaliteit geeft inzicht in trends in jeugdcriminaliteit in Nederland, waaronder de betrokkenheid van jongeren bij online criminaliteit en digitale delicten.

Stap 2. Verzamelen van signalen

Naast landelijke, regionale en lokale cijfers kun je navraag doen bij collega's en partners. Professionals die dagelijks met jongeren werken hebben vaak goed zicht op wat er speelt.

Let op!

Partners en collega's kunnen binnen hun wettelijke taken en bevoegdheden signalen over jongeren delen in het daarvoor aangewezen overleg en dus alleen met de aangewezen collega's en/of partners.

Let op!

Vroege signalering kan vanuit privacy-oogpunt een risicovolle activiteit zijn. Je weet namelijk nog niet of er echt reden is tot zorg. Je kunt altijd je zorgen uiten over een jongere zonder naam en rugnummer te noemen. Want je wilt voorkomen dat een jongere ten onrechte wordt gezien als probleemgeval en dat er onterecht en/of verkeerde stappen worden ondernomen. Is het toch nodig om persoonsinformatie te delen? Dan is het essentieel om vooraf goede afspraken met elkaar te maken over de organisatie en signalen heel zorgvuldig te onderzoeken.

Denk aan signalen van:

- Jongerenwerk
- Scholen en onderwijsinstellingen
- Politie, zoals de (digitaal) wijkagent
- Wijkteams en jeugdhulp
- Ouders en opvoedondersteuning

Let op!

Het veiligheidsdomein en het sociale/zorgdomein werken apart van elkaar; zij mogen niet zomaar signalen en informatie delen. Lees meer hierover in '[Zo krijg je zicht op jongeren](#)'.

Stap 3. Duiden van de signalen, fenomenen

Door landelijke cijfers, lokale signalen en interne kennis te combineren ontstaat een beter beeld van de problematiek in de gemeente. Vanuit jouw functie als beleidsadviseur OOV heb je nu beter inzicht in:

- welke risico's het meest voorkomen;
- welke doelgroepen extra kwetsbaar zijn;
- waar samenwerking met partners nodig is.

Andere documenten die helpend kunnen zijn voor een actueel beeld en opvolging.

■ Focusblad digitale veiligheid

Dit Focusblad Digitale Veiligheid is gekoppeld aan het Kernbeleid Veiligheid, de VNG-methode voor lokaal integraal veiligheidsbeleid. Het doel van dit focusblad is dat de gemeentelijke rol op het thema Digitale Veiligheid verder kan worden vormgegeven, het handvatten biedt voor een goede verwerking van dit thema in het lokale Integraal Veiligheidsplan (IVP) en het thema zowel operationeel als bestuurlijk geborgd en belegd kan worden.

■ Veiligheidsagenda 2023-2026

De Veiligheidsagenda bevat beleidsdoelstellingen en concrete afspraken voor de politie voor de jaren 2023-2026. Dit kan gebruikt worden om prioritering aan te brengen en op te nemen in het Integraal Veiligheidsplan (IVP).

Wil je meer weten over het opstellen of uitvoeren van een uitvoeringsplan of beleidsplan? Neem gerust contact met ons op voor persoonlijk advies of aanvullende informatie. Wij denken graag mee. Mail naar jeugd@hetccv.nl.

5 Meer informatie

Doris van Rooijen werkt binnen Team Cyberveiligheid en Jeugd, met specifieke aandacht voor jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB). Zij richt zich op de inhoudelijke verdieping van dit thema en op het zichtbaar maken van kwetsbaarheden in de online leefwereld.

Katja Muselaers werkt als adviseur jeugd en online criminaliteit en richt zich in het bijzonder op de aanpak van geldezels (iemand die zijn bankrekening laat gebruiken om crimineel geld door te sluizen of wit te wassen). Vanuit haar rol vertaalt ze inzichten uit beleid en onderzoek naar concrete, toepasbare stappen voor de praktijk.

Nicole Langeveld werkt binnen team Cyberveiligheid en Jeugd op het thema (online) jeugdcriminaliteit. Met specifiek aandacht voor problematische jeugdgroepen, het 7-Stappenmodel, vroegsignalering en samenwerken bij online criminaliteit.

Neem gerust contact met ons op voor persoonlijk advies of aanvullende informatie. Wij denken graag mee. Mail naar jeugd@hetccv.nl.

Bijlage 1. Verdieping

■ Wegwijzer Jeugd en Veiligheid

Wegwijzer Jeugd en Veiligheid is een website van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV) en is bedoeld voor professionals die willen voorkomen dat jongeren afglijden naar (online) criminaliteit. De Wegwijzer helpt mensen die werken bij kleine en middelgrote gemeenten met advies, training en ondersteuning.

■ Lokale cyberwegenkaart

Om gemeenten te helpen, onderscheidt het CCV vier wegen waarop je als gemeente actie moet ondernemen om een cyberweerbare gemeente te worden. Deze staan weergegeven op de lokale cyberwegenkaart. Het CCV staat je bij op twee van de vier wegen, namelijk: weg cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit en weg online aangejaagde ordeverstoringen.

Cyberwegenkaart jeugd en cyber

Het CCV licht een aantal pareltjes uit in de cyberwegenkaart voor jeugd en cyber. Dit is een aanvullende route van de al bestaande lokale cyberwegenkaart.

■ Leidraad geldezels

De leidraad Lokale aanpak Geldezels biedt gemeenten, politie, OM en andere betrokken professionals concrete handvatten om met de problematiek rond geldezels aan de slag te gaan. Het combineert wetenschappelijke inzichten, bestaande interventiestrategieën en praktijkervaringen uit de vier pilotgemeenten: Almere, Enschede, Leeuwarden en Vlaardingen. Vraag de Leidraad lokale aanpak geldezels op voor meer informatie over geldezels.

■ Database lokale cyberprojecten

In de CCV-database Lokale cyberprojecten vind je vele interessante cyberprojecten die de afgelopen jaren ontwikkeld zijn door gemeenten en samenwerkingsverbanden. Je kunt op de doelgroep 'Jongeren' selecteren.

■ Routekaart 'Samenwerken bij online jeugdcriminaliteit'

De Routekaart 'Samenwerken bij online jeugdcriminaliteit' biedt een stappenplan van wat je kunt doen wanneer je als professional online een zorgwekkend bericht ziet. Bij de integrale aanpak van (online) jeugdcriminaliteit is het belangrijk dat partners op elkaar kunnen rekenen. Maak daarom in 'vredestijd' afspraken over wie wat doet als er online zorgwekkende berichten worden gesignaleerd. Plan als OOV'er een moment in met (in ieder geval) de kernpartners om de drie stappen in hoofdstuk 4 door te nemen. Dat kan ook tijdens een regulier overleg tussen partners.

■ Kwaliteitskader effectieve jeugdinterventies

Dit rapport presenteert een kwaliteitskader dat professionals ondersteunt bij het beoordelen van de kwaliteit van jeugdinterventies. Het kwaliteitskader richt zich breed op het voorkomen van jeugdcriminaliteit en helpt om initiatieven te toetsen op effectiviteit, zodat alleen de meest effectieve interventies worden ingezet.

■ Website Hulp bij online criminaliteit

Het CCV ontwikkelde in opdracht van het ministerie van BZK de website hulpbijonlinecriminaliteit.nl waarop slachtoffers van online fraude, online geweld en hacken direct worden doorverwezen naar betrouwbare organisaties zoals Slachtofferhulp, Offlimits, de

Fraudehelpdesk en de politie. Met de [toolbox vol met kant-en-klare materialen](#) kun je deze belangrijke website breed onder de aandacht brengen.

■ Voorlichtingscampagnes van het Rijk

De campagne '[Laat je niet interneppen](#)' helpt mensen om online misleiding te herkennen én te voorkomen. De meerjarige campagne is een initiatief van het ministerie van Justitie en Veiligheid en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en roept mensen op om goed de afzender van online berichten te checken en bij twijfel weg te klikken of swipen. De campagne is gericht op een breed publiek. Wil je bijdragen aan de campagne, in de [toolkit op veiliginternetten.nl](#) vind je materiaal om de campagne te promoten.

■ Emoji flyer – Politie Eenheid Rotterdam

De emoji-flyer helpt om het gesprek met kinderen en jongeren op gang te brengen. Voor ouders en professionals kan dit overzicht helpen om berichten of emoji's van jongeren beter te begrijpen. Emoji's krijgen pas betekenis in hun context. Een symbool zegt pas iets als je weet waar, wanneer en naar wie het wordt gestuurd. De flyer helpt om elkaars taal beter te begrijpen.

■ Preventie met Gezag gemeenten

Het programma Preventie met Gezag is een aanpak van de Rijksoverheid om te voorkomen dat jongeren van 8 tot en met 27 jaar in aanraking komen met ondermijnende criminaliteit of daarin doorgroeien. In totaal doen 27 gemeenten mee aan Preventie met Gezag. 20 andere gemeenten worden tot en met 2027 incidenteel financieel gesteund. Lees [hier](#) meer over de PMG-aanpak.

Bijlage 2. Overzicht van fenomenen

TYPE/FENOMEEN	VOOREELD	MOGELIJKE RISICO'S	SIGNALEN
Cybervvaardige jongeren ('cyberbreinen')	Hacken, DDoS-aanvallen, technische experimenten.	Technische vaardigheden ingezet voor strafbare activiteiten; contact met georganiseerde cybercriminelen.	Interesse in hackingfora of tutorials; zeer vaardig met ICT; online geheimhouding.
Geldezels / money mules	Bankrekening, crypto wallet of betaalmiddel beschikbaar stellen voor criminelen.	Witwassen; strafrechtelijke gevolgen; uitbuiting door criminelen.	Jongere ontvangt ongebruikelijk geld, rare opdrachten via social media, druk van vrienden en leeftijdsgenoten.
Slachtoffers van online fraude	WhatsApp-fraude, phishing, nepwebshops, misleidende apps.	Financieel verlies; misbruik persoonsgegevens; verdere betrokkenheid bij fraude.	Klachten over verloren geld; meldingen van nepberichten; snel gedeeld geld of info.
Online pesten / groepsdruk	Cyberpesten via social media, gamingplatforms; challenges of virale opdrachten.	Psychische schade; sociale uitsluiting; verspreiding van intieme content.	Uitsluiting uit online groepen; angst/ stress bij sociale media gebruik.
Sexting / seksuele uitbuiting	Delen van intieme foto's/video's, sextortion.	Traumatisering; reputatieschade; juridische gevolgen.	Angst of schaamte bij jongeren; plotseling verwijderen van content of contacten.
Online radicalisering / extremisme	Consumeren of verspreiden van terroristische of extreemrechtse content.	Blootstelling aan extremistische denkbeelden; radicalisering; normalisering van geweld.	Jongeren volgen radicale kanalen; delen extreme content; contact met radicale netwerken.
Deepfake en digitale manipulatie	Nepvideo's, misleidende content, desinformatie.	Beïnvloeding, reputatieschade, deelname aan scams.	Onbekende content delen; geloven van extreme of nepnieuwsberichten.

Tabel 1: Overzicht betrokkenheid van jongeren bij online criminaliteit

